

શ્રી લક્ષ્મી કાન્ત નાટક સમાજ.
અમદાવાદ અશોક પુત્ર, દ્રવિડ

વીર કુણાલ.

નાટકનાં ગાયનો તથા દ્રવિડસાર.

જપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર.

કાન્તીલાલ ડેરાવલાલ.

માલેક:-શ્રી લક્ષ્મી કાન્ત નાટક સમાજ

લાલ મુકામ-જ્યોત્સ્ના ધીએટર, મુંબઈ

કિંમત બે આના.

લગનસરાના શણગાર તે શું ?

ખરા રજવાડી જરીના ડ્રેસો.

પરરાગને પહેરવાના ખરા તેમજ ખોટા લપ્પાનાં ગનમાં
ગોવપુરી તેમજ રજવાડી મંદીરો, ખરી અને ખોટી પાંધડીઓ
નાખનાં કંટા, કેન્સીકટના સાર પેચ તથા પાંછી અને બદલાતા
ફલ્કરી વીગેરે દુજથાળે તથા છુટક બનાવનાર વેચનાર અને
કાઠે આપનાર,

દુકાન દેશન રોડ
વાર મોટીસ પાસે
ખેમમપુરા.

}

ગોવનભાઈ નારણદાસ

છાપરીઆ શેરી—સુરત

આ નાટક વિવિધ પ્રત્યેક અધિકાર હ. સ. ૧૮૬૭ના ૨૫મા
એક્ટ પ્રમાણે માલીકે પોતાને સ્વાધીન રાખ્યા છે માટે
તેમની આજ્ઞા વિના આ નાટક કોઈએ લખવું,
લજવાવું કે છાપવું, છપાવું નહિ.

સુરત, ભાગાતળાવ રોડ પર આવેલા

શ્રી "નાટિકા" પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં રતિલાલ દુલ'ભદાસે છાપા.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાયિટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૭૫૩૫ વાર્ષિક

પુસ્તકનું નામ ૮૧૨ કુટુંબ

વિષય ૮ - : ૨-૩

ૐ

તત્સવ પરમાત્મને નમઃ

સમ્રાટ અશોક પુત્ર

વીર કુણાલ

નામક નાટકનો સંક્ષિપ્ત સાર અને ગાયનો.

રચનાર.

પ્રભુલાલ દયારામ દ્વિવેદી, એન્જનીઅર.

હાલ મુકામ--જ્યોર્જ ટીએટર, સુરત.

શ્રી લક્ષ્મી કાન્ત નાટક સમાજ માટે

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર.

કાન્તીલાલ કેશવલાલ.

માલેક—શ્રી લક્ષ્મી કાન્ત નાટક સમાજ.

હાલ મુકામ જ્યોર્જ ટીએટર, સુરત.

આવૃત્તિ ૧લી

સને ૧૯૧૮

પ્રત ૨૦૦૦

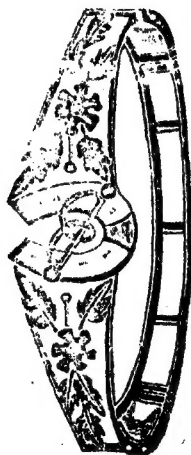
કિંમત બે આના.

ગુજરાત વિધાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી ગ્રંથાલય

૭૫૩૫

સોના ચાંદીના હાગીના ખરીદવાની

અરોસાદાર દુકાન.

શા. નરોત્તમદાસ નગીનદાસની કું.

દરેક જાતના સોના ચાંદીના હાગીના ખનાવનાર તથા
વેચનાર તેમજ દરેક જાતના નવા ધડીયાળો તથા તેને
લગતો દરેક જાતનો સામાન વેચનાર તેમજ
જુના ધડીયાળો ફરજત કરનાર.

એક વખત પધારી ખાત્રી કરવા વિનંતી છે.

૬૦ અરાનપુરી ભાગળ—મુરત.

પ્રસ્તાવના.

ભારત વર્ષના મહાપ્રતાપી સમ્રાટ અશોકનું નામ ઇતિહાસમાં સુપ્રસિદ્ધ છે અને તેનું ચરિત્ર નાટકના રૂપમાં લખાઈ ગયું છે. પરંતુ સમ્રાટ અશોકના ધર્મ કર્મ વીર પુત્ર કુણાલના બોધક ચરિત્રનો તેમાં સંપૂર્ણ સમાવેશ ન હોવાથી આ નાટક 'વીર કુણાલ' ના નામથી બહાર પાડ્યું છે.

નાટકના નાયક કુણાલના ચરિત્ર વિષે નવલકથાઓ અને ઇતિહાસોમાં પણ મતભેદ હોવાને લીધે સપ્રમાણ શું છે તે ઓળખવું સાધારણ લેખકોને મુશ્કેલી ભરેલું થઈ પડે છે; જેથી નાટ્ય પ્રયોગની અનુકૂળતા માટે કેટલેક સ્થળે કલ્પનાને પ્રધાનપદ અપાયું છે. પરંતુ હું નાટ્યકલા અને કાવ્ય સાહિત્યથી અનભિજ્ઞ મીકેનીકલ એન્જીનીઅર હોવાથી તે કલ્પના પ્રમાદપૂર્ણ જણાય તો તેની સુરા પ્રેક્ષકવર્ગ દ્વારા આપશે એવી આશા રાખું છું.

પ્રસ્તુત નાટક કેટલાક પ્રતિકુલ સંજોગોમાં પ્રેક્ષક વર્ગ સમક્ષ રજુ થતું હોવાથી, જણાતી ખામીઓ દરગુજર કરી પ્રેક્ષક વર્ગ ચત્કિચિત્ર આદરને પાત્ર ગણશે તો મારા સાહિત્ય સેવાના ઉત્સાહમાં વૃદ્ધિ થશે અને મારા પ્રયત્નને સફળ માનીશ. સુર્જેષુ કિં બહુના:-

લેખક:-

જ્યોત્સી યીએટર, સુરત. }
તા. ૨૧-૪-૧૮

પ્રભુલાલ દયારામ દ્વિવેદી.
વીરપુર (કાલીઆવાડ)

વીર કુણાલ.

નામક નાટકનો પ્રવેશાનુક્રમે સંક્ષિપ્ત સાર

અંક પહેલો.

નાન્દી અને વસ્તુ સૂચન

પ્રવેશ ૧ લો.—ઉપગુપ્તની પત્નિકુટી:—સ્નાન કરી આ-
નેલો ઉપગુપ્ત સંસારની અસારતાનું વર્ણન કરતો ધ્યાનસ્થ થાય છે.
ત્યાં બ્રાહ્મ ધર્મના પ્રચારથી કૌંધે ભરાયેલો માર પ્રગટ થઇ પોતાની દુરા-
કાંક્ષાઓ વ્યક્ત કરે છે જેથી ઉપગુપ્ત ધ્યાન મુક્ત થાય છે અને
ધર્મના ઉત્કર્ષ અપકર્ષ સંબંધી કેટલોક વિતંડાવાદ થાય પછી સાચું
ઉપગુપ્ત મહારાજન અશોકને પોતાનો શિષ્ય બનાવવાની પ્રતિજ્ઞા કરે
છે. માર તે પ્રતિજ્ઞા તોડવાનો નિશ્ચય કરી ચાલ્યો જાય છે જેથી
ઉપગુપ્ત પણ ધર્મ પ્રચારના કાર્ય માટે વિદાય થાય છે.

પ્રવેશ ૨ જો.—સ્વાગત મંડપ:—વિજય કરી આવેલા
કુણાલને તેની ઔરમાન માતા તિપ્પરક્ષિતા સખાઓ સાથે વધાવી
રહી છે. ત્યાં સહજા કુણાલનો સ્પર્શ થવાથી રોમાંચ અનુભવે છે.
કુણાલના અનુપમ સૌંદર્યને જોઇ તેને મોહ થાય છે અને
કામ વાસના ઉદ્ભવે છે. પરંતુ કુણાલના પત્ની કાંચનમાળાને
સામેથી આવતી જોઇ આશા નિરાશામાં ઝોલા ખાતી ત્યાંથી ચાલી

જાય છે અને પતિ પત્નીની પ્રેમ ચેષ્ટાઓ જોવા માટે મંડળની
ઓથે છુપાય છે. ત્યાર બાદ કાંચનમાળા પ્રવેશ કરે છે. પછીથી
દંપતિની પ્રેમ ચેષ્ટાઓ, તે જોવાથી તિષ્ઠરક્ષિતાની મોહાધિતા,
પરંતુ પતિ લલિત જગત થવાથી મોહ મુગ્ધ થવા માટે પશ્ચાતાપ
અને વિચાર શૂન્ય થઈ એક આસનપર બેસી જવું. ત્યાં માર પ્રગટ
થાય છે, તિષ્ઠરક્ષિતાની વિષય લાલસા પાછી પ્રબળ કરે છે જેથી
તે કુણ્ડલપર મોહાધિ થઈ રાત્રીએ શયન મંદિરમાં આવવાનો પત્ર
પોતાના લોહાથી લખી દાસી કલ્યાણી સાથે કુણ્ડલપર મોકલાવે છે
જેથી મારને અત્યંત હર્ષ.

પ્રવેશ ૩ જે—રસ્તો—ચંદનદાસની દીકરી જુલામણીને પત્ર
જુલા માટે જુલાભાઈ મોટા કરોડપતિ અને ચતુર તેને! મુનીમ બનીને
આવ્યા છે. ત્યાં જુલામણી આવે છે જેથી જુલો પોતાની શાહુકારીના
જપાટા મારી જુલામણીને પોતાની જાળમાં સપડાવે છે. ત્યાં જુલા
મણીની નાની બહેન કરતુરી આવે છે અને મોટી બહેનને તેના
પ્રેમી સાથે જોઈ નિરાશ થઈ ચાલી જાય છે જેથી છુપાઈને જોતો
ચતુર તેને પોતાની કરી લેવા માટે તેની પાછળ જાય છે પછીથી
જુલામણી અને જુલાના અતરોદગાર.

પ્રવેશ ૪ થો—શયન મંદિર—માતાનો પુત્રપર પ્યાર જોઈ
આશ્રય પામતો કલ્યાણી કુણ્ડલ આવતાં તિષ્ઠરક્ષિતાનો પત્ર આપે
છે. કુણ્ડલ તે પત્ર વાંચી, રાત્રીએ એકાંતમાં માતાં પાસે પહોંચી
જવાનો નિશ્ચય કરી પત્ર ફાડી નાંખે છે અને પ્રાતઃકાળમાં આવવાનું
ઠઠી કલ્યાણીને વિદાય કરે છે. પછીથી કાંચનમાળાની રાહ જોતો
નિદ્રાધીન થાય છે ત્યાં તિષ્ઠરક્ષિતા પોતેજ ત્યાં આવે છે અને

કુણાલને જગાડી મોટી મોટી લાલચોમાં લપટાવી નિર્લજ્જતાથી પ્રેમ યાચના કરે છે. પરંતુ કુણાલ તેનો તિરસ્કાર કરે છે જેથી તિબ્બરક્ષિતા પોતાપર અત્યાચાર કરવાની ખૂમે પાડી પહેરેલી રોને બોલાવે છે અને કુણાલને કેદ પકડાવી ન્યાય સભામાં મોકલાવે છે. તે જોઈ માર અત્યંત આનંદ પામે છે,

ટુંસો.

પ્રવેશ ૫ મો—અંદનદાસનું ઘર—યૌવન ભાવ વ્યક્ત કરતી કસ્તૂરી આગળ ચતુર પોતાને પરણવા માટેનો જવાબ માંગે છે. જેથી કસ્તૂરી ચતુરની કસોટી કરવા માટે સામેથી રોહિણી સાથે તે ન ઓળખે એવા રૂપમાં ઉભા રહેવાનું કહે છે જેથી ચતુર બાહુ પર જઈ પોશાક બદલી ચણાવાળો બનીને આવે છે અને રોહિણીને છેતરી યુક્તિથી વિદાય કરી દે છે જેથી કસ્તૂરી પ્રસન્ન થાય છે પછી પ્રેમીઓના પ્રેમાલાપ,

પ્રવેશ ૬ ઠો—ન્યાય સભા—સામ્રાટ અશોક આગળ તિબ્બરક્ષિતા કુણાલે પોતાના ઉપર અત્યાચાર કરવાના પ્રયત્નની ફરિયાદ કરે છે જેથી અશોક કુણાલને ધિક્કારે છે કુણાલ બહુ ખૂબ પ્રયત્નો કરે છે છતાં સાક્ષી પુરાવો ન હોવાથી અને અશોક રાણીના સૌંદર્યમાં લુબ્ધ હોવાથી કુણાલને વગર સહાયે અને વગર રકત પાતે કોઈ મહાન રાજ્ય મેળવવાની વિલક્ષણ શિક્ષા થાય છે. ત્યાં ઉપગુપ્ત પ્રવેશ કરે છે અને અશોકને સ્પષ્ટ જણાવે અન્યાય ન કરવા કઠોર શબ્દોમાં સમજાવે છે જેથી અશોક કોપે ભરાઈ તેને પણ દેહાંત દંડની શિક્ષા ફરમાવે છે.

ટુંસો.

પ્રવેશ ૭ મો—કુણાલનો આવાસ—દર્શનાતુર કાંચનમાળા
આગળ કુણાલ સર્વ વૃતાંત જણાવે છે અને પતિસેવા વિષાસ
પત્નીને સાથે લઈ દંપતિ વિદેશ જાય છે.

પ્રવેશ ૮ મો—અંકનદાસનું ઘર—ભુલામણીએ પોતાને
પરણવા માટે સ્વયંવર રચાવ્યો છે ત્યાં કેટલાક ઉમેદવારો પણ
આવ્યા છે પરંતુ તે સર્વને નાલાયક જોઈ ભુલામણી જુદાના
ગળામાં વરમાળ પહેરાવે છે અને સર્વના ગયા પછી નરીન
ચુમ્મના આનંદોદગાર

પ્રવેશ ૯ મો—ઉદ્યાન—દેહાંત દંડની શિક્ષાને એક પ્રહરનો
વિલંબ હોવાથી ઉપગુપ્ત નરકાલયની આગળના ઉદ્યાનમાં ધ્યાનરથ
મેદલો છે. ત્યાં માર પ્રગટ થાય છે અને આશા તૃણા આદિ સહ
ચરીઓને બોલાવી ઉપગુપ્તને મોહમુગ્ધ કરવા કહે છે. જેથી તે
મોહિનીઓ મોહક અભિનયથી ઉપગુપ્તને લલચાવે છે પરંતુ ઉપગુપ્ત
તેમને ઓળખવાથી તેમનો તિરસ્કાર કરીને કાઢી મૂકે છે. ત્યાં
અશોક આવે છે અને સાધુના ઉપદેશને મિથ્યાદંબ માની નકલૂમી
જતાવે છે. અને બે પથર વચ્ચે છુંદી નાખવાની શિક્ષા ફરમાવે
છે. જમદત્નો ઉપગુપ્તને પકડી પથર પર ઉભો રાખે છે અને તેના
માથાપર બીજો પથર પડે છે. પરંતુ ઉપગુપ્તના માથાને સ્પર્શ
કરતાં પથર ફાટી તેમાંથી જુદની તેજોમય મૂર્તિનું દર્શન થાય છે.
જેથી અશોક લય પામી તેના ચરણમાં પડે છે.

૨૭મો.

અંક ૨ જો

પ્રવેશ ૧ લો—રાજસભા—તક્ષશિલા નરેશ કલ્યુદેવની રાજસભામાં આવીને કુણાલ દ્વંદ્વુદ્ધની માગણી કરે છે કલ્યુદેવ તે સ્વીકારે છે. પરંતુ યુધ્ધમાં કુણાલ તેને પરાજય આપી પોતાની પ્રતિષ્ઠા પૂર્ણ કરી પોતાનો મિત્ર બનાવે છે.

ટુકડો.

પ્રવેશ ૨ જો—આવાસ—કુણાલને વિજય મળવાથી હર્ષ થેલો અશોક તિષ્થરક્ષિતા આગળ આવી કોષ/પણ વસ્તુ માગવાનું કહે છે. તિષ્થરક્ષિતા માત્ર તેની રાજમુદ્રિકા માગે છે. તે આપીને અશોક જાય છે. પછીથી રાણી, કુણાલ પાછો ન આવે એટલા માટે અશોક નામથી કલ્યુદેવ ઉપર કુણાલની આંખો ફેડવાનો પત્ર લખી અશોકે આપેલી મુદ્રિકાની મહોર કરી પોતાના વિશ્વાસુ અંગ રક્ષક રવીપાલ સાથે તક્ષશિલા મોકલાવે છે.

પ્રવેશ ૩ જો—વિલાસ ભુવન—તક્ષશિલાપર વિજય મેળવ્યા પછી ત્યાંના રાજભૂવનમાં કુણાલ કાંચનમાળા સાથે વિલાસ(રંગરેલાવી) રહ્યો છે ત્યાં કલ્યુદેવ રવીપાલ સાથે આંખો ફેડવાનો પત્ર લખીને આવે છે. કુણાલ તે પત્ર વાંચી પિતાની આજ્ઞાપર પોતાની આંખો ફેડવા તૈયાર થયા છે, કલ્યુદેવ બહુ બહુ કદર્પાત કરે છે પરંતુ કુણાલ પોતાની ધારણામાં ઘટ રહી પિતાની આજ્ઞાને માન આપી, મારાઓના કંપતા હાથ પકડી પોતાની બન્ને આંખો ફેડી નાખે છે.

ટુકડો.

પ્રવેશ ૪ થો-જુઠાભાઈનું ઘર-કરોડપતિ સાથે મોજ

વિલાસ ભોગવવાની આશાવાળી ભૂત્રામણી આગળ જુઠાનું પોગળ ખુસ્તું પડી જાય છે. જેથી ભૂત્રામણી નિરાશ થાય છે અને ભાઈ અને ધુતારા અને બીજારા જોઈને અત્યંત પરતાય છે પરંતુ આખર તેનો ગૃહસંસાર ખરાખર સુધારવાનો નિશ્ચય કરે છે ત્યાં જુઠાનો એક લેણીયાત આવે છે જેથી ભૂત્રામણીના કહેવા પ્રમાણે જુઠો અને ચતુર ધૂપાઈ જાય છે. પછાથી ભૂત્રામણી દહેરીલાલ નામના લેણીયાતને અદર મોક્ષાવે છે અને યુક્તિથી પ્રેમ જાળમાં સપડાવે છે, ત્યાં જુઠો અને ચતુર આવી તેને મારમારી નાણાં કઢાવે છે.

પ્રવેશ ૫ મો-ઉદ્યાન-તિબ્બરક્ષિતાની પ્રપંચમય પ્રાર્થનાથી

અશોક ઉપગુપ્તને, કુણ્ડાલને પાટલીપુત્ર મોકલવા અને પછી દેશોદ્દેશ ધર્મ અચાર કરવા જવાની પ્રાર્થના કરે છે. ઉપગુપ્ત તે પ્રાર્થનાનો સ્વીકાર કરી અશોકને કેટલોક ઉપદેશ આપી વિદાય થાય છે. અશોકના ગયા પછી રવીપાલ આવે છે અને કુણ્ડાલની આંખો તિબ્બરક્ષિતાને આપે છે. તિબ્બરક્ષિતા તેને પગતળે છુદો નાંખે છે તે જોઈ પોતાના પાપી પેટપર ધિક્કાર આવવાથી રવીપાલ પાપ કર્મો કરાવનાર પેટને ફોડી નાંખી આત્મહત્યા કરે છે.

પ્રવેશ ૬ ઠો-જંગલ-અંધ કુણ્ડાલ અને કાંચનમાળા

પહાડના પથરોમાં આથડતાં કૃષ્ણ તૃપાથી પીડાઈ રહ્યાં છે ત્યાં માર કિરાત વેશમાં આવીને તેમને ધર્મ બ્રજ કરવાના હેતુથી પોતાની માયાથી ઉપજાવેલું તામસી ભોજન આપે છે. પરંતુ દેવેન્દ્રા જુદીજ હોવાથી જેવી કાંચનમાળા રોટલો કુણ્ડાલના હાથમાં આપી પાણી સરવા જાય છે તેવુંજ એક પક્ષી આવીને કુણ્ડાલના હાથમાંથી

રોટલો ઝુંટવી જાય છે તે જોતાં કાંચનમાળાના હાથમાંથી પાણીનું વાસણ પડીને ફૂટી જાય છે અને કાંચનમાળા મૂર્છાવશ થાય છે. પોતાનો આપેલો ખોરાકપક્ષીને ઝુંટવી જતું જોઈ માર આશ્ચર્ય પામે છે અને કોઈ બીજી યુક્તિ કરવા વિચાર કરે છે ત્યાં સામેથી ઉપગુપ્તને આવતો જોઈ માર અદ્ભુત થાય છે. પાછળથી કાંચનમાળાને મૃત્યુ પામેલી જાણી કુણ્ણાલનું કલ્પાંત; આત્મધાતની તૈયારી ઉપગુપ્તે તેને તેમ કરતાં અટકાવેલો. કાંચનમાળાને સાવધ કરવી અને દંપતિને ઉપદેશ.

પ્રવેશ ૭ મો-જુઠાનું ઘર-કસ્તુરીનો વિયોગ સહન નથવાથી ચતુરે તેમનાં માળાપને કસ્તુરી સહિત ભૂલામણી ખિમાર છે એવો કાગળ લખીને તેડાવ્યા છે તે સર્વ આવતાં તેમને ભૂલામણી મરી ગયાનું કહી રોવરાવે છે ત્યાં ભૂલામણી આવીને સર્વને રોતા જોઈને તે પણ રોવા લાગી જાય છે અને એક ચતુર તરફ છુપાઈ રહે છે થોડીવારે જુઠો આવી બધાનું સમાધાન કરી ઘરમાં તેડી જાય છે ત્યાં પાછળથી ચતુર કસ્તુરીનો હાથ પકડી લે છે અને પ્રિમાઓને પ્રણય કલહ ચાલે છે.

પ્રવેશ ૮ મો-અશોકનો ઓવાસ-કુણ્ણાલના કાંઈપણ સમાચાર ન મળવાથી અશોક ચિંતાતુર અવસ્થામાં ખેડેલો છે ત્યાં કુણ્ણદેવ અને રાધા ગુપ્ત આવી કુણ્ણાલની આંખો ફાડી નાંખી દેશપાર કર્યાના ખબર આપી તેની કુરતા મોટે ઠંબકો આપે છે. પરંતુ અશોક પત્ર લખ્યાનો ઠનકાર કરે છે. જેથી બધાં ગુંચવાડામાં પડી જાય છે. ત્યાં દાસી કલ્યાણી આવે છે તેને શામદામથી મનાવે છે અને કલ્યાણી બધું પોગળ ખુલ્લું કરે છે ત્યાં તિબ્બરક્ષિતા

પોતાની ગુપ્ત ખીના બહાર પડતી અટકાવવા માટે કદ્યાણીને તીરથી વીંધી નાંખે છે. પરંતુ અશોક તેને જોમ જાય છે જેથી રાણી બે ધક્કા નીચે આવે છે તેને નીચે પટકી સાચું શું છે તે મનાવે છે. રાણી સઘળું કબુલ કરે છે જેથી અશોક તેનો વધ કંવાનો હુકમ ફરમાવે છે ત્યાં ઉપગુપ્ત પ્રગટ થઈ આ સર્વનું કારણ પાપીષ્ઠ માર છે એમ બતાવી અશોકને સ્ત્રી હત્યા કરતો અટકાવે છે. એક તરફ કંપતા મારનું દેખાવું.

ટેન્ડેલો.

અંક ૩ ત્રીજો.

પ્રવેશ ૧ લો—ઉપવન—પાણી ભરતા જતી કાંચનમાળા આજ્ઞાન નારીઓને નારી ધર્મ શું છે તે સમજાવે છે અને પતિ: ભક્તિ તથા સદ્ધર્મનો ઉપદેશ આપે છે.

પ્રવેશ ૨ જો—મહાલયની આગળનું ચોગાન—
અશોકના શયનમંદીર નીચે થઈને કુણાલ અને કાંચનમાળા પ્રાત સ્નાન કરવા જાય છે ત્યાં પહેરેગીર ધક્કા મારે છે જેથી કુણાલ સમયની મહત્તા વર્ણવે છે તે સાંભળી અશોક જગૃત થઈ નીચે આવે છે અને કેટલીક વાતચીત પછી પરસ્પર એળખાણ અને પિતા પુત્રનો મેળાપ.

પ્રવેશ ૩ જો—કારાગાર—તિબ્બરક્ષિતને પોતાની ફરતા માટે પશ્ચાતાપ અને આત્મઘાતની તૈયારી ત્યાં અશોક આવી તેને

તેમ કરતી અટકાવે છે. ત્યાર બાદ અંધ કુણ્ણા ત્યાં આવે છે તેને જોઈ પશ્ચાતાપ કરતી તિષ્ઠ્યરક્ષિતા તેની પાસે અપરાધની ક્ષમા માગી પોતાની આંખો ફેાડવા તૈયાર થાય છે. પરંતુ ઉપશુત આવીને તેને સાહસ કરતી અટકાવે છે અને કુણ્ણાને પુનઃ નેત્ર પ્રાપ્તિ થાય છે. પછી પાપથી સળગતા અને ક્ષમા માગતા મારહું આવતું. તેને ક્ષમા, અને સર્વનો તેના તરફ નિરરકાર. ટેજસી.

પ્રવેશ ૪ થો—બુદ્ધાનું ઘર—અંદનદાસ અતુરની અતુરવેર ન પરણાવતો હોવાથી અતુર બુદ્ધને ઝેર અપરાધવાનું બુદ્ધાનું કરી અંદનદાસ અને શેલિયુનિં બનાવરી ફોટવાળા પાસે ફેદ દરાવે છે અને આખર પરણવાનું કચુલ કરાવે છે ત્યારે બધો પ્રપંચ ખુલ્લો દરે છે. જેથી અંદનદાસ અતુરની અતુરાઈ પર ખુલી થાય છે અને પોતાની બધી મીલકત બન્ને બાકીઓને ભેંપે છે જેથી સર્વને આનંદ.

પ્રવેશ ૫ મો—મહાકથ—દષ્ટિ પામેલા કુણ્ણા અને સુધર્મા દુઃખો દૂર જવાથી આનંદમાં આવેલી કાંચનમાળાની પ્રેમ ચેષ્ટાઓ.

પ્રવેશ ૬ થો—ચૈત્ય—ઉપશુત અને બાળ સાધુઓ સમક્ષ જે સ્થળે નરકાલય હતું તે સ્થળે બાંધેલો વિદ્યાળ ચૈત્યમાં જગવાન બુદ્ધની પ્રતિમાનું દર્શન અને જગધોષ.

વીર કુણાલ નાટકનાં મુખ્ય પાત્રો.

પુરુષ પાત્રો.

અશોક.....પાટલી પુત્ર નગરનો મહા પ્રતાપી મહારાજ
કુણાલ... ..અશોકનો ધર્મ કર્મવીર પુત્ર
ઉપશુર...એક બૌદ્ધ ધર્મી સાધુ અને સદ્ધર્મીઓનો પક્ષકાર
કણ્ઠેવ...તક્ષશિલા નગરીનો રાજા
માર... ..પાપનો પ્રચાર કરનાર અને ધર્મથી શત્રુતા ધરાવનાર
પાપીષ્ઠ

રાધાશુર...સમ્રાટ અશોકનો પ્રધાન
જુઠાભાઈ...વડીલો પાણીત મીઠકત ઉઠાવી દીધા પછી ધૂત વિદ્યા
શીખી લોકોને ધુતવા નીકળેલો વણીક.

ચતુર... ..જુઠાનો નાનો ભાઈ જળ પ્રપંચનો આકાર
ચંદનદાસ...એક ભોળો અને લોભી વણીક અને જુઠાનો સખરો
રવીપાલ...સમ્રાટ અશોકની રાણી તિલ્યગક્ષિતાનો વિશ્વાસુ અંગ રક્ષક

ઉપરાંત—દરબારીઓ, સભાજનો, સૈનિકો, મારાગ્મો, યમ
દત્તો, કોટવાળ અને પ્રતિહાર વીરો.

સ્રી પાત્રો.

તિષ્ઠ્યરક્ષિતા... ...સમ્રાટ અશોકની પત્ની અને કુશાલની ઝે.ર
માન માતા

કાંચનમાળા... ...કુશાલની પત્નિ પરાયણા અર્ધાંગના

કલ્યાણી... ...નિષ્ઠ્યરક્ષિતાની વિશ્વાસુ દાસી

ભૂલામણીચંદનદાસની ઉચ્છ્રાબલ પુત્રી અને બુદ્ધભાષન.
પત્ની

કસ્તુરી... ...ભૂલામણીની ઓરમાન બહેન અને પછીથી
ચતુરની પ્રિયતમા

રોહિણી... ...ચંદનદાસની ગર્વિષ્ટ પત્ની

આશા. તૃણા { મનુષ્યને મોહ પાસમાં સપટાવનારી, દુષ્ટ મારે
અને સખીઓ } ઉપયુક્તને ચળાવવા માટે બોલાવેલી વ્યક્તીઓ.

ઉપરાંત—સખીઓ દાસીઓ વારાંગનાઓ વીગેરે

સ્થળ—પાટલીપુત્ર, તક્ષશિલા, દિમપ્રદેશ, નરકાસય અને

અન્ય ઘણાંદિ.

શ્રી પરમાત્મને નમઃ

શ્રી

સમ્રાટ અશોક પુત્ર

વીર કુણાલ

નાટકના ગાયનો

અંક પહેલો

(મંગળાચરણ)

મુત્રધાર, નદી, બાળાઓ—

મંગળકર શિવ સકલ તું,

વિપદહર અભય કરતું—

શંભુ રમણ દુરિત હરણ,

કરીયે ધરી ચરણ શરણ,

અશરણ શરણ શશી બાલ—

બાળાઓ—

ધન્ય તે ધર્મ પુરંધર નરને, પર જન હિત આચરતા...—
કહે જે પરધન પથર માન, પરનારી ગણતા માત સમાન

દેવ ગણી પીતા માતને ભજતા, છળ તરકટને તજતા
થયાં બહુ ધર્મ નીતિના ધામ, વધાયું ભારતનું અભિમાન
તેજ નરવર ભૂષણ થઈ ફરતા, કરિ કંઈ પણ હિત કરતા

ઉપગુપ્ત—

૨

સંસાર સાર વિનાનોરે ને પામર પ્રાણી;
આલમની આ પુલવાડી રહી મોહની લગાડી;
કાળ લૂટારો લૂટી બથોરે....
કાયાની કળીઓ નાની, ખીલી આખર ખરવાની;
ત્યારે ચસ્તાવો તને ખાશેરે....
બહુ રંગી બાગ તારો, તેથી ઉદ્ધારનારો,
ધર્મ અહિંસા તને થાશેરે....

ઉપગુપ્ત—

૩

દુર્જન જન મનના મેલા સ્વભાવેજ એવા;
તેને બીજના લલા પુરાથી લેવા ન દેવારે, હો ભવકારે—
આશા હૃદયમાં તારા હલકટ હેવા;....
સજ્જન નીજતું સર્વ દઈ, અલર કરે ઉપકાર;
દુર્જન અન્યતું સર્વ લઈ, ભરે પાપનો ભાર;
કર ભવ સુકૃત્ય ભર તારારે.....હો ભવકારે—
ચરહિત કારણ જે જનો, આપે નીજના પ્રાણ;
તેનું વિશ્વ વિષે સદા, કોટી કોટી કલ્યાણ;

.....કર ભવ સુકૃત્ય—

સખીઓ—

૪

આજે દિન સોહામણો;
આવે રણવીર ઠોડામણો;
સખી રાજકુંવર રસીઓ.....
કામણગારોએ,
મનહરનારો એ;
પ્રેમી જનનો પાલનહારો,
હૃદય વિષે વસીયો,....

તિષ્ઠ્યરક્ષિતા અને સખીઓ-૫

સાહેલીરે વધાવો નરવર પૂરા હુર્પથી
મોતીની માળા; પુષ્પ રસાળાં
કંઠે ધરીને શેષાવોરે
એ રાજકુંવરને, વરમુંદરને, રતનાકરને
નેહ નગીના; પરિમલ બીના;
ઉંડના ઉમંગે હરખાવોરે
નૃપ નંદનને, મહ ગંજનને, જન વંદને—

કાંચનમાળા અને સખીઓ-૬

મોહનલલને મળવા યા ધીરી ધીરી ખાલ,
વા, ચંપક વણ્ણી ગાલે શી ધીમી ધીમી ચાલ—
અલખેલા અમૃત ધારા;
પ્રયકર નયનો તારા;
દર્શન લોચનીયાં ઢાળી;
પામું જોમન વનમાળી;
હેગવો પ્રીતે પ્રીતે આ મોતીડાંની માળ—

કુણ્ણાલ, અને કાંચનમાળા—૭

આવળે આવળે પ્રેમી પોપટજી;

મીઠી મેનાને રીઝાવળે—

વસ્યું છે દીલ તમારા દીલ વિષે દીરાની છું

નીહાળું વાટડી હું દીલ દવા વિનાની છું

વિયોગી વનનાં આ પંખી સોહામણાં,

હેતે યોલાવળે; રમ્મમાં રેલાવળે,

મીઠડું યોલી અમી વરસાવળે—

ભૂલામણી—

૮

હું મહમાતી: ભૂલામણીને નામે પંકાતી,

છું જોખનમાં મહમાતી, હું લચક છબી લેખાતી—

ભરજોખનમાં ઝોલાં ખાતી,

હેવ દરશને જાતી;

નીરખી કૈકની અંતરકળીઓ,

ખીલીને કરમાતી, રમ્મથી છલકે મુઠ છાતી—

ભૂલામણી, જુઠાભાઈ— ૯

કરોડપતિને કારણે,

મારું જોખન ધન કુરખાન—રે મારો કરોડપતિ,

મારા મોંઘા જીવન પ્રાણ,

મારું ભર દરીયાનું વહાણ—રે મારો કરોડપતિ.

ભૂલામણીના પ્રેમનેરે,

જુઠાભાઈ જીતી જાય—રે મારી ભૂલામણી.

મારું જીવતર ઝોલાં ખાય,
મારે કાળજે કાંઈ કાંઈ થાય—રે મારી ભૂલામણી.
રંગ રાગ રીતેથી કરશું,
દીલભર દીલડાં ભરશું,
ઠરી નામના દુનીયા તરશું,
સાથે સાથે મરશું,—રે મારી ભૂલામણી.

કલ્યાણી—

૧૦

જોયો જમાનો આ કલિનો પાપનો વિસ્તાર છે;
જ્યાં ત્યાં જગતમાં પાપનો જામી રહ્યો અધિકાર છે—
સારા ખિચારા ખાય ખત્તા દુર્જનો પુખ્ત જ્યાં;
મરવા પછી સદ્ગુણ ગણે દુનીયા અજબ નાદાર છે—
સત્યુગ જતાં ધર્મને દ્વાપર જતાં યજ્ઞ ગયા;
ત્રેતા જતાં તીર્થો ગયાં કલિમાં કપટ ભંડાર છે—
માતા વિષયના ખ્યારથી સુપુત્રને ચહાનાર છે;
કાળાં કરાવે કૃત્ય કામી ખ્યારને ધિકકાર છે—

કસ્તુરી—

૧૧

જો જો જાદુ કોઈ ન કરતા,
જો દીલ ભરતા મમ મન હરતા—
મ્હેકે મમ અંગે કસ્તુરી,
વાસ રસીક નરને આવે,
દીલડું ડોલે દીલ હરવા,
વર વરવા વશ કરવા—

કસ્તુરી અને ચતુર— ૧૨

ઠાલા મારા દીલડાના ઠોર,
ખાંધી હું ભોળીને જાળમાં,
તુંજ માછ કાળજાની ઠોર,
સાથે છું પ્રીતિ નિશાળમાં,
ઢેલાણી હું અલખેલી બની,
ચતુરાઈ થકી હું ચેલી બની;

ઓ પ્યારી, હું તારી, રસવારી, હારી હારી,
આલો; આલો મારા ચિતડાના ચોર—

કાંચનમાળા— ૧૩

અલખેલા તારી આંખડીરે મુજને લાગે છે મીઠી મીઠી;
મદહરનારી એ, કામણુગારી એ, પ્રાણુમી લાગે પ્યારી પ્યારીરે—
હૃદયની જયોતિ, મનહર મોતીએ, જોતી જોતી હુતો હારીરે—
રતિરસ રેલીરે, કરી અને ઘેલીરે, આવો ઠહાલોડા વારી વારીરે—
કુણાલ અને કાંચનમાળા— ૧૪

અમારા દેશને છોડી, અમે થાનાર પરદેશી;
હૃદયને મેળવી લેશે, અમારો પ્યાર પરદેશી.
ધયા દુર્ભાંગીયા એના, તબવી દેશની સેવા;
બટકશું પારકા ઘરમાં, બની લાગ્યાર પરદેશી.
અમારાં ધર્મ નીતિથી, અમારી સત્ય રીતિથી;
અમે સત્કર્મથી થઈશું, હૃદયના હાર પરદેશી.
અમારાં દેશ બંધુઓ, અમારી જન્મ ભૂમીમાં;
હવે છેલ્લા પ્રણામો છે, અમે હૃદયાર પરદેશી,

ભૂલભણી, જુઠાભાઈ—૧૫

છેલા મારા જોખનની વાડી લૂટાવશું.
 બેલ બની કુનીયાની ગાઠી ખેંચાવશું,
 હૈડા હીંચાળે જૂલાવશું,
 કામદેવ ખાસડે ઉડાવશું,
 મારો પાલવડો, મૂંફો જોયે કોઈ;
 હું શરમાઉં, શામળીઆને જોઈ,
 ઘુંઘડડો ખોલી રીઝાવશું—

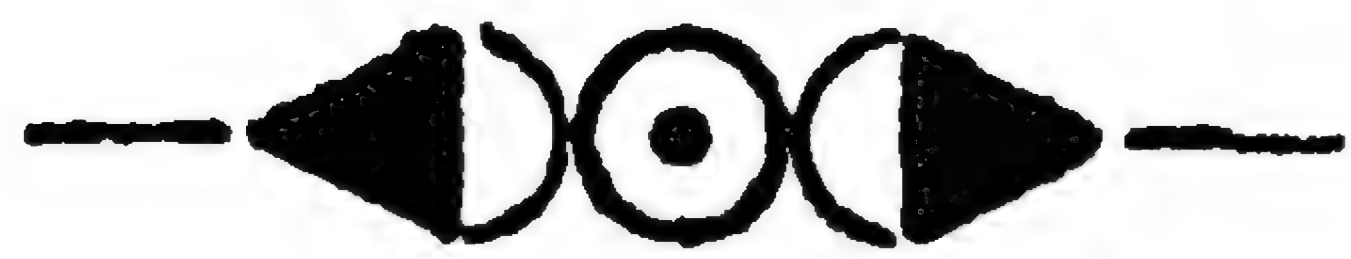
આશા અને સખીઓ—૧૬

આલી રમીયે આવો ઉપવનમાં;
 જોગીરાજનેા જોગ તજવો, લલચાવો લોચનમાં....
 પ્રિયતમને પારે આવો સુંકરતા સહુ ઝગાવો;
 પ્રંતિની ધુન જગાવો,....
 મહન રાજની ધુણી જગાવી, જોગ ધરું જોખનમાં....
 ભગવાં ભભૂતી ચોળી કર ધરું કામની ઝોળી;
 જોગીને રસમાં રોળી,....
 કસી કંચુકી કસકસતી હું રસખસ કરું ભસ તનમાં
 બોલીને મીઠી વાણી, ઢીલડું કરી પાણી પાણી;
 જોગો દયો જોખન માણી,....
 વાલમ કાજે હું વનવેલી, થઈ વસવાની વનમાં...

આશા અને સખીઓ—૧૭

જોગીવર માશ, મોંઘા શુંગાર માનો માનો;
 દ્યો પ્રેમ મંત્ર આ છાનો,
 હાં છાનો હાં છાનો એ પ્રીતિરસ પીવાનો—
 જોખનની ખીલો પુલવાડી, બનહર મારા લૂંટો;
 રે લૂંટો હાં લૂંટો પ્રીતિનાં પૂંપો ચૂંટો—
 ભજવાની જોગી હું તમને જોગણુ થઈ અલખેલી;
 અલખેલી હું ઘેલી દો રાગ રંગમાં રેલી—
 આલીંગન ચુંબન રાધરામૃત, અમૃત સીદ્ધિ સાધો;
 હાં સાધો હાં સાધો આ નવીન જોગ આરાધો—

અંક બીજો

વારાંગનાઓ—

૧૮

સાવરીયાં કે દેયાં કહાં મન ભાવે;
 નીહારત મીઠી મીઠી નયનાં લગાકે,
 દેખત મોકાં ચે પશયો—
 ચહડાવત ગગરી મોરી પનઘટવાપે,
 નટવર નંદ કેરો જાયો—
 પકરત જૈયાં મોરી હસત હસાવત,
 ચાહત સંગ લીપટાયો—

કાંચનમાળા, સખીઓ—૧૯

(ગરબો)

હાંરે રંગ રસીયે વગાડી વાંસલડી
 ચતુરા ચિતને ચળાવતી હસાવતી ટોલાવતી
 રે મારા કાળજામાં કાંઈ કાંઈ થાય
 જીવ જાલ્યો ના ઝલાય
 પ્રીતમ હરશન ચિત રહાયરે
 વિશ્વનાથ મય દેખાય.....હાંરે.

[સાખી]

સુતી'તી સુખમાં સખી, સુણી વેણુ'નેા શોર
 હું ઝળકી જાગી ઉઠી, જઈ જોયો ચિત ચોર;
 જોતાંની સાથ એના તેજે અંજાઈ ગઈ
 હુંતો એની મોરલીના નાદે વીંધાઈ ગઈ
 ગુણીયલ ગોરીઓના ગણમાં ગણાઈ ગઈ
 નટવરને લોચનીયે લોભાઈ મઈ

[સાખી]

હુંને તે એક રૂપ થઈ, રમતા અનુપમ રાસ,
 ત્યાં રૂસણું ઝળકી ગયું, રહી અધુરી આશ;
 હસતાંમાં હાણુ થઈ જીવનની દહાણુ ગઈ
 મોહન મનાય નહિં હારો હું હાય રહી...રે મારા.

હાંચનમાળા, સખીઓ—૨૦

શાને પેલો અલખેલી આતુર થાય ધાય ધાય;
 આવે પ્રીતમ અકળામણુ તારું જાય જાય જાય;
 શાણું થઈ શાને શરમાવો, અમથાં શું અકળાવો,
 મન લાવે પણુ લાલ ખાઈને, માથું શીઠ ઝેલાવો,
 આવો.....લ્યો લહાવો,
 હામ જ'મ, શ્યામસંગ, ગહાણો રંગરાગ—

હાંચનમાળા, કુણાલ— ૨૧

શશીવર મારા, સ્નેહ મુધાથી, તુંહિ તુંહિરે બર્યો
 માળા મેં તારી છોગાળા છે ધારી બહાલા,
 અંતરમાં રે'છે તારું ધ્યાન;.....
 મુરતી મનોહર હૃદયે ધારી રહી,
 હારી રહી હું છેલા વાની રહી,

કુણાલ—

૨૨

આંખ જો જમત કરી ક્ષીથી જોવું નથી;
 રે દશા યુગી થતી તથાપિ રાવું નથી;
 રે અભાગી આંખડું ખરી અભાગણી હશે;
 હું પિતૃ વચનથી ફેડું આંખો પાપીણી.....

ભૂલામણી—

૨૩

મારા પાતળીયાની જોડ જગમાં ના જહેર,
જો ખજ હું મોઢાની મેળી,
રીઝવું પ્રીતિ રસ ઢેળી,
મહન રંગથી રસીયો રોળી,
યદું પ્રેમની ઝોળી—

ભૂલામણી, લહેરીલાલ—૨૪

તમે લાલછો લટકાળા
તુ મોંઘી મેહન માળા.....
મોનાની લંકા લાવો,
તું કરવાની મને બાવો,
જુઠ્ઠી પીછાણી પ્રીતિ તમારી જાઓ મને ન બોલાવો,
ભૂલ્યો તમારે પગે પડું છું, ખીલી નારંગી ખવરાવો,
મનહર મારા, સેવક તારા,
રમીયા હીલમાં વસીયા.....

જુઠો, ચતુર ભૂલા, લહેરી—૨૫

ટાંજા ટોળી દ્યો કરીયે,
ખીર પોળી દ્યો કરીયે—

હ્યે હોળી આપણને-ધોકો ઝોળી આપણને,
ભાઈ બતાવો ખેલ આવો ફાઈ ઠંકાણે જોયો !
લેતાં આંખણુ ઘર ખેત્યુંને લહેરીલાલ રાધો
વાહ ! વાહ ! વાહ ! વાહ !
વાયમા ! વાય ! મને ધોકો લઈને ધોયો.....

ઉપગુપ્ત—

૨૬

તાઈ ખેતર હુણ્યાં ખાયરે જંજળી જીવડા;
 તાઈ જીવતર એળે જાયરે જંજળી જીવડા;
 દશ ઇન્દ્રિય હરણી ગણી કાયા ખેતર રૂપ;
 પાણી કંડવું પીંડને પૂરે પાપ મોહનો કુપ—રે જં.
 કર્મ ખીજ કોહાવતું મોહ કુપનું નીર;
 હરણુ છોડવા ચરી જતાં જીવ જાળવ દેહનુંહીર—રે

ઉપગુપ્ત—

૨૭

કારી નયનથી નચાવે નારી પામર નર નાદાન;
 હાવ ભાવ ભૂલાવા કરતી, મોહજાળ પ્રીતે પાથરતી,
 દર્શનથી દીલ્લડાંને હરતી,.....
 ચાર ટકાનું જોખન આપી, જાળ ટકા હરતી—
 મોહનું ખાણુ નારી—
 જીડી હસતી જીડી રડતી, મુખથી અમૃતમય ઉચરતી,
 હૃદયે ઝેર હળાહળ ભરતી,.....
 દામ કોધમાં ભૂલી કૃત્યે કાળાં આચરતી—
 રે નર્ક સમાન નારી—
 નીર વિના ધરતીપર તરતી, પરનરના કરમાંથી ચરતી,
 પતિવૃતાનો ડોળજ ધરતી,.....
 અંતે તે વીણુ મોતે ભવમાં, ઝૂરીને મરતી—
 રે અજ્ઞાન નારી—

ઉપગુરુ ૧—

૨૮

છોડી દુનીયાની માયા, કાયા તે કામનીરે;
 પરહિત કાષ્ટ નવ રાખો, પરવા ધન ધામનીરે;—
 ખાન પાનની પીડા તજીયે, ભાજ ચોખા ભજીયે;
 ઘર ઘર ભટકી ધર્મ દ્વન્ન લે દેશની સેવા સજીયે;
 સચી કમાણી કરવી, નીતિ દયા કામનીરે—

કસ્તુરી, અને ચતુર— ૨૯

છોડો છોડો ચતુરજી માગ મેં આપને જાણ્યા ધુતારા;
 અને લાગે કટારી જેવા આ આંખોના તીખા ઈસારા;
 મુકો હથ મરડાય—હવે શાને શરમાય,
 અને કંઈ કાંઈ થાય વાંચરે.....છોડો છોડો
 જાઓ નહિં માનું મદદેલા, જાણ્યા તમને કપટી સાવ,
 મારા સમ તું માન મધુરી, તરસ્યાને શાને તરસાવ,
 મને આવે છે લાજ—એતો ખડું નું છે આજ,
 કાલ કહેશે કે પ્રાણ, મને જોખનની દહાણ,
 આપો આજે આનંદેથી શાણા સુજાણ—

અંક ત્રીજો.

સખીઓ—

૩૦

મેઢીમાં નિઠાશ ને કુમાશ રંગલાલ,
 લાલને લડાવનારાં પાન ચુંટી ચાલ,
 સૈયર મેંદી લૂટી લ્યો.....

સાધનાને નરવેતજ રૂચે, જોખન આ નવરંગ,
અંગ રંગીલે ચાલ સંખીતું, મેંદી મારી સંધ—સૈયર
હથ પગો. ઘર કામ કરીને, ઘાસી ગયા છે છેક,
જોખન મોંઘું જાળવનારી. મોંઘી મેંદી એક—સૈયર
મારા માવાને મોહ મેંદીને. જોતાં રાજ થાય,
ભૂજ ભરીને લેટી પડે ત્યાં, ચોળી ન અંગેમાય—સૈયર

કાંચનમાળા—

૩૧

અજની શીયળ સંભાળીને ચાલીયે;
લવમાં મળ્યો જે લગ્નથાર,
તે પતિ સાથે રૂડી પેરે મહાદાંચે.
ભાગ્યે જે લખીયો, લંગડો કે કુખડો,
પ્રભુ તેજ રૂડો મન વાળીયે—
અવર અનુપ નર અંગાર રૂપે,
નીજ પતિ સેવા સંભાળીયે—
દુઃખ વેઠીને રૂતિ શૃંગાર,
રાખ્યું શીયળ જે રામની રાણીયે—

કાંચનમાળા, કુણાલ— ૩૨

જગરે જીવ કર કાંઈક સતકર્મતું, શું રહ્યો સ્વપ્નમાં મોજ માણી;
મન રહ્યું પાંગળું વૃત્તિઓ વેગથી, ખેંચતી જન્મની સહુ કમાણી;
કેહ કર વૃત્તિઓ જ્ઞાનના કેટલાં, ચોટ લાગે નહિં હોટ આણી;
વિશ્વ વેપારનો પાર આવે નહિં, સાથ લે તે થકી તું પ્રમાણી;
ઉઠ અજ્ઞાન તું ધ્યાન કર જ્ઞાનનું પાપ ધોવા ભરી પુણ્ય પાણી:—

કુશુભ—

૩૩

સમય જો હોય સારો તો સકળ સંસાર સારો છે,
 સમય સારો સીધાવ્યો ત્યાં નહિં સંસાર તારો છે—
 સમય પર જો મહાગાન સમય પર તે ધરે ભગવાં,
 સમય પર ખાય તે ધક્કા સમયનો રંગ ન્યારો છે—
 ચટે વાદળ ચટે ભરતી ચટે જોળન વધે દક્ષી,
 ઘડીમાં તે પડી જાતાં સમયનો રંગ ન્યારો છે—
 સમય સારો ન સાડું જો કરે તે સહુ ગમરો છે,
 અભાગી ખાય તે ખ-તા સમયનો રંગ ન્યારો છે—

ઉપગુપ્ત—

૩૪

તારણુ હ રો સહુને તારશે, ખુદ તારી લે તારો ખાળ;
 ધર્મ જો ધીરા ધારે, તરે તે ખીજને તારે,
 પાણી પહેલાં ખાંધી પાળ....
 હુઃખડાંનો ડોળી દરીયો વચીયો જો તારે પારે,
 તેની લેને તું સંભાળ.....

ચતુર, કરતુરી, રોહણી, } --૩૫
 ચંદન, લૂણામણી, જુઠો. }

ચાલો વીવા રચાવીયે, ચોરી ખંધાવીયે
 હાંથે પરણાવીયે કરતુરી આજ
 ઝનનન ઝનનન સમ ઝમ વાળાં વગડાવીયે--
 આ મધૂર, ચાલી નૂર, પીથું પૂર ચકચૂર--

કાંચનમાળા—

૩૬

ભરપુર છે હૃદય હૃદયે,
 નયનનું નૂર આવી હૃદયે,
 મોહન વર, પામી નયન,
 હરશ રાજવી હૃદયે;

કાંચનમાળા, કુણાલ— ૩૭

ચાલો ચાલો મંદિરિયે રંગીલા રાજ;
 મારી હૈયાની કળી રાજ ખીલી આજ;
 મેજ સમારું હું, વાણી વારું હું—
 આપું અધર મુઘા રસ લોગીને,
 બાંધો કસીને બંધન યોગીને,
 તનમનના, બંધનમાં, બાંધું હું, છટકોના—

જાહેર ખબર.

નીચે દર્શાવેલા નાટકનાં માયનોના ઓપેરાઓ રોકડી
 કીમતે અમારી શ્રી લક્ષ્મીકાન્ત નાટક સમાજનો જ્યાં જ્યાં
 મુકામ હશે ત્યાં ત્યાંની ઓપેરાસમાંથી મળશે.

૧ દાનવી માયા	૦-૨-૦
૨ સર્વકાન્ત...	૦-૨-૦
૩ બેકાશી	૦-૨-૦
૪ સંધ્યા મંદિકા	૦-૨-૦
૫ વીર કુણાલ	૦-૨-૦

માલેક-શ્રી લક્ષ્મીકાન્ત નાટક સમાજ.

